

Відгук
про дисертаційне дослідження Юй Цютун
«Формування полікомунікативної компетентності здобувачів вищої
мистецько-педагогічної освіти в процесі хормейстерської підготовки»
подане на здобуття наукового ступеня доктора філософії за
спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) галузі знань 01-
Освіта/Педагогіка
Актуальність теми дисертаційного дослідження

В сучасному глобалізованому суспільстві відбуваються динамічні зміни у різних сферах життєдіяльності людей. Однією із провідних тенденцій функціонування соціокультурного простору сьогодення є зростання суб'єктної активності особистості. Успішне вирішення людиною всієї сукупності життєвих та професійних проблем виокремлює комунікацію як важливий вектор її існування. Виняткової значущості комунікації набуває в галузі музичного мистецтва, оскільки музика належить до універсальних форм спілкування і справляє надзвичайний вплив на емоційний та духовний світ особистості.

Актуальність означеної здобувачем проблеми, її недостатня науково-теоретична розробленість, а також наявність низки протиріч зумовили вибір теми дисертаційного дослідження Юй Цютун «Формування полікомунікативної компетентності здобувачів вищої мистецько-педагогічної освіти в процесі хормейстерської підготовки». Вважаємо, що тема дисертації є актуальною, коректно сформульованою та відповідною до спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) галузі знань 01- Освіта/Педагогіка.

Дисертаційне дослідження Юй Цютун виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» і складає частину наукової теми «Методологія та методика фахової підготовки майбутніх учителів музики та хореографії в контексті художньо-естетичних інновацій мистецької освіти» (державний реєстраційний номер: 0114U007160).

Досягнення мети дослідження – розробка, теоретичне обґрунтування та експериментальна перевірка методики формування полікомунікативної

компетентності здобувачів вищої мистецько-педагогічної освіти в процесі хормейстерської підготовки вимагало розв'язання низки завдань, сформульоване для конкретизації концепції дисертації.

Теоретико-методологічну основу дослідження становлять: теорія комунікативних дій Ю.Габермаса в контексті художньої комунікації; концептуальні положення формування навичок художнього спілкування, художньо-комунікативних умінь, комунікативної культури у різних контекстах художньо-виконавської і мистецько-педагогічної комунікації; теоретико-методологічні засади компетентісного підходу як підґрунтя оволодіння професійно-комунікативними стратегіями розв'язання професійних проблем у різних контекстах художньо-виконавської і мистецько-педагогічної хорової комунікації; концептуальні положення герменевтики в контексті інтерпретації та розуміння мистецьких творів, мови мистецтва; ключові положення теорії та практики управління хором; базові концепції теорії і практики диригентсько-хорової підготовки здобувачів вищої мистецько-педагогічної освіти; культуротворчі тенденції сучасного хорового мистецтва та інновації хормейстерської підготовки майбутніх учителів, викладачів музичного мистецтва; ключові ідеї полікомунікативної природи хормейстерської діяльності.

Названі концептуальні положення детермінували методологічний контент дослідження, який утворює низка наукових підходів-аксіологічно-консолідаційного, герменевтично-наративного, феноменологічного, полісуб'єктно-ресурсного, інтерактивно-синергетичного та акмеологічно-стратегічного й запропонованими педагогічними принципами як платформи щодо розробки методики формування полікомунікативної компетентності здобувачів вищої мистецько-педагогічної освіти в процесі хормейстерської підготовки.

Ступінь обґрунтованості наукових положень та висновків

Теоретичні та методичні засади дослідження Юй Цютун, наукова новизна, практичне значення результатів дослідження дозволяють констатувати струнку

логіку подання тексту, доцільність запропонованої структури дисертації, змістовну наповненість усіх розділів роботи.

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, стан її вивчення, зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження; висвітлено теоретико-методологічну основу; розкрито методи і наукову новизну, практичне значення; представлено апробацію результатів, публікації, структуру та обсяг дисертації. Здобувачем визначено п'ять завдань, спрямованих на досягнення мети дослідження. Дисертаційна робота Юї Цютун містить нові, раніше не захищені наукові положення, а обґрунтовані результати у сукупності розв'язують актуальну наукову проблему.

У першому розділі **«Теоретичні засади формування полікомунікативної компетентності здобувачів вищої мистецько-педагогічної освіти в процесі хормейстерської підготовки»** представлено сутнісне розуміння комунікативної природи хормейстерської діяльності. Зроблено глибокий аналіз сутності феномену комунікації.

Комунікація в широкому розумінні, як відзначається в дисертації, це процес обміну інформацією, думками, емоціями між двома або більше суб'єктами задля досягнення взаємопорозуміння.

Художня комунікація отримує наукову інтерпретацію як форма взаємодії через мистецтво. Її перебіг відбувається через передачу митцем своїх естетичних ідей та їх осмислення глядачем, або слухачем, в результаті якого в останніх утворюється власний смисл.

Важливим аспектом наукового дискурсу є аналіз особливостей комунікації в контексті хормейстерської підготовки. На його основі узагальнено розуміння полікомунікації як складного виду комунікації. Вона представлена у вигляді інтегрованого процесу взаємодії між кількома суб'єктами з охопленням різних рівнів та площин взаємодії одночасно.

В дисертації відзначається полікомунікативна природа хормейстерської діяльності: «Полікомунікативна компетентність хормейстера тлумачиться як інтегральна динамічна система особистісно-фахових ресурсів хормейстера, що забезпечує плідне здійснення багатовекторної, багатофункціональної і багаторівневої художньої комунікації багатьох учасників хорового універсуму з музичними творами, та через твори з іншими через вмотивоване досягнення емоційно-резонансної взаємодії, духовної консолідації та адекватної художньо-комунікативної ідентифікації» [С.94].

У структурі комунікативної компетентності хормейстера автор дисертації виокремлює такі компоненти як: емоційно-вольовий, інтерпретаційно-проектувальний, експресивно-виконавський та рефлексивно-коригувальний.

Другий розділ дисертації **«Методологічні та методичні засади формування полікомунікативної компетентності здобувачів вищої мистецько-педагогічної освіти в процесі хормейстерської підготовки»** містить методологічну концепцію для виокремлення наукових закономірностей, спрямованих на систематизацію та оптимізацію процесу формування полікомунікативної компетентності здобувачів вищої мистецько-педагогічної освіти в процесі хормейстерської підготовки.

В дисертації визначено ключові наукові підходи до формування досліджуваного феномену. Серед них аксіологічно-консолідаційний; герменевтично-нарративний, феноменологічний; полісуб'єктно-ресурсний; інтерактивно-синергетичний; акмеологічно-стратегічний. Аксіологічно-консолідаційний підхід має своїм спрямуванням формування системи професійних цінностей студентів; застосування герменевтично-нарративного підходу призводить до утворення складної комунікації між композитором, музичним твором та його змістом, а також особистістю виконавця; феноменологічний підхід дозволяє виявити факт творчої самореалізації автора в контексті національної та світової культури; полісуб'єктно-ресурсний спонукав до усвідомлення полісуб'єктивності як феномену, що віддзеркалює використання

особистісно-фахових ресурсів як інтегральної динамічної системи; інтерактивно-синергетичний, застосування якого відрізняє процес індивідуально-колективної виконавсько-хорової інтерпретації; акмеологічно-стратегічний підхід отримав висвітлення як підґрунтя процесу самовдосконалення здобувачів з огляду на їх особистісні та фахові якості з метою досягнення найвищих результатів у професійній діяльності.

Відповідно до підходів, запропоновано низку принципів формування полікомунікативної компетентності здобувачів вищої, мистецько-педагогічної освіти в процесі хормейстерської підготовки. Серед них: художньо-виконавської афіліації, інтеграції інтерсуб'єктивних цінностей і смислів, художньо-семантичної експлікації, іманентного аналізу, художньо-творчої партиципації, інтерсуб'єктивної інтеграції синергії виконавсько-вольових зусиль, прямого і зворотного зв'язку (фітбеку), перепроєктування виконавсько-педагогічних стратегій.

Автором дисертації визначено та обґрунтовано педагогічні умови та відповідні методи формування полікомунікативної компетентності здобувачів вищої мистецько-педагогічної освіти в процесі хормейстерської підготовки на основі дослідженої методологічної концепції, саме:

- ✓ ініціювання потреби здобувачів щодо мобілізації творчих зусиль учасників хорового колективу як ціннісно-сміслового ресурсу продуктивної виконавсько-хорової діяльності на засадах емоційно-експресивної діалогової співтворчої взаємодії (методи: атрибуції емоційної «партитури» хорового твору, тренінгу диригентських центрованих художньо-виконавських повідомлень, прийомів примноження палітри диригентських жестів);
- ✓ створення інтерперсональної художньо-виконавської концепції та моделювання сценічно-театралізованої транскрипції хорового твору як платформи щодо проєктування ефективних художньо-комунікативних засобів і стратегій реалізації виконавського задуму (понятійно-

термінологічний тренінг, полікомунікативного виконавського аналізу хорового твору, змістовно-процесуального моделювання репетиційного процесу, поліверсійності репетиційного процесу);

- ✓ утворення емоційного-емпатійного поля задля консолідації та інтеграції духовно- енергетичних ресурсів всіх учасників художньо-творчої взаємодії на засадах екстраперсональної синергії в процесі колективної інтерпретації хорової концепції твору (методи: тренінгу з управлінської диригентсько-хорової сугестії, хорового проєкту, імерсивних технологій та віртуальної реальності, мультимедійного перформанс-хору);
- ✓ організація художньо-креативного рефлексивно-комунікативного середовища на засадах сукцесивно- симультанного моніторингу, аналізу і корекції продуктивності виконавсько- педагогічних стратегій щодо якості втілення хорових інтерпретаційних концепцій (методи: діалогічно-рефлексивної взаємодії, педагогічно-виконавського «перформатування», тренінг з формування хормейстерського іміджу, нетворкінг-сесії «Лабораторія хормейстерської майстерності»).

У третьому розділі **«Експериментальна перевірка ефективності формування полікомунікативної компетентності здобувачів вищої мистецько-педагогічної освіти в процесі хормейстерської підготовки»** висвітлено організацію та реалізацію експерименту з упровадження розробленої авторської методики формування полікомунікативної компетентності здобувачів вищої мистецько-педагогічної освіти в процесі хормейстерської підготовки, а також висвітлено результати її апробації.

Автор визначив мету авторської методики, яка полягала в цілеспрямованому формуванні полікомунікативної компетентності та кожного з її компонентів – емоційно-вольового, інтерпретаційно-проєктувального, експресивно-виконавського, рефлексивно-коригувального, зважаючи на те, що полікомунікативна компетентність в контексті підготовки диригента-хормейстера віддзеркалює системність та цілісність феномену, який досліджується.

В дисертації розроблено критеріальний апарат оцінювання рівня сформованості полікомунікативної компетентності здобувачів вищої мистецько-педагогічної освіти в контексті його структурних елементів. Емоційно-вольовому компоненту відповідав інтенційно-мобілізаційний критерій, який зосереджує увагу на прагненні здобувачів вищої мистецько-педагогічної освіти створювати в колективі спільні цінності та стимулювати хористів до духовно-емоційної консолідації з метою досягнення спільного художньо-творчого результату. Визначено його показники, серед яких: ступінь прагнення активізувати особистісні ресурси для розкриття ціннісно-сміслового контенту міжсуб'єктивної комунікації; міра прагнення емоційно-духовної консолідації учасників творчої взаємодії; міра емпатійності щодо художньо-образної ідентифікації у процесі інтерактивної співтворчої полікомунікації. Інтерпретаційно-проектувальному компоненту відповідає художньо-моделювальний критерій, який містить орієнтири виявлення рівня сформованості щодо створення виконавської концепції твору. Визначено низку показників цього критерію, серед яких рівень здатності до ментальної художньої комунікації із композитором та ін. Експресивно-виконавський компонент відповідав творчо-консолідаційному критерію; рефлексивно-коригувальний компонент відповідав діагностично-прогнозувальному критерію. В дисертації так само ґрунтовно висвітлені показники цих критеріїв.

Констатувальний етап експерименту вирізнявся застосуванням низки методів, серед яких: анкетування, контент аналізу, експертного оцінювання, педагогічного спостереження, системного моніторингу, художньо-виконавської взаємодії, створення оціночних рубрик, прогностичних коригувальних стратегій полікомунікації в хорі. Обробка результатів проводилася відповідно чотирьох рівнів сформованості полікомунікативної компетентності здобувачів вищої мистецько-педагогічної освіти: трансформаційно-лідерський (високий); художньо-продуктивний (достатній); обмежено-фасилітативний (середній); формально-управлінський (низький). Було виявлено переважання низького та

середнього рівні.

Під час проведення формувального експерименту було перевірено запропоновану автором методику формування полікомунікативної компетентності здобувачів вищої мистецько-педагогічної освіти в процесі хормейстерської підготовки, впровадження якої відбувалося на певних етапах. На першому, кумулятивно-адаптивному етапі було упроваджено методи: художньо-образної ідентифікації; тренінг диригентських центрованих повідомлень та ін. На другому, аналітично-продуктивному етапі застосовано методи: понятійно-термінологічний тренінг; змістовно-процесуального моделювання; прийоми примноження палітри диригентських жестів; імерсивних технологій та віртуальної реальності тощо. Третій, творчо-регулятивний етап вирізнявся реалізацією методів: поліверсійності репетиційного процесу; екстраполяції художньо-комунікативних пріоритетів; хорового проєкту; тренінгу з управлінської диригентсько-хорової сугестії тощо. На четвертому, креативно-стратегічному етапі відбулася апробація таких методів: діалогічно-рефлексивної взаємодії; креативного методичного навчання; тренінгу з формування хормейстерського іміджу; нетворкінг-сесії «Лабораторія хормейстерської майстерності».

Аналіз отриманих результатів формувального експерименту виявив позитивну динаміку зростання показників та засвідчив ефективність запропонованої авторської методики формування полікомунікативної компетентності здобувачів вищої мистецько-педагогічної освіти в процесі хормейстерської підготовки. Це було підтверджено методом математичної статистики.

Наукова новизна одержаних результатів

Вагомим здобутком дисертації Юй Цютун є її наукова новизна, яка полягає в тому, що вперше: досліджено проблему формування полікомунікативної компетентності здобувачів вищої мистецько-педагогічної освіти в процесі хормейстерської підготовки; розкрито сутність полікомунікативної компетентності як інтегральної динамічної системи особистісно-фахових

ресурсів хормейстера; виявлено структуру досліджуваного феномену, що складається з компонентів: емоційно-вольового, інтерпретаційно-проектувального, експресивно-виконавського та рефлексивно-коригувального; запропоновано педагогічні принципи (художньо-виконавської афіліації; інтеграції інтерсуб'єктивних цінностей і смислів; антиципації; виконавсько-вольових зусиль; прямого і зворотного зв'язку; перепроєктування виконавсько-педагогічних стратегій); обґрунтовано впровадження педагогічних умов досліджуваного феномена та розроблено комплекс методів, які впроваджувались поетапно в процес диригентсько-хорової підготовки здобувачів як майбутніх хормейстерів; розроблено критерії діагностики полікомунікативної компетентності: інтенціонально-мобілізаційний, художньо-моделювальний, творчо-консолідаційний, діагностично-прогностувальний з показниками оцінювання рівнів розвиненості полікомунікативної компетентності відповідно до її структурних компонентів.

Автором уточнено: сутність понять «художня комунікація», «полікомунікація», «компетентність», сутність інтеграції сукцесивних і симультаних комунікативних дій у контексті хормейстерської полікомунікації, принципи хорової театралізації.

Подальшого розвитку набули: теорія і практика хормейстерської підготовки здобувачів мистецько-педагогічної освіти на платформі багатовекторної, багатовимірної та багатоканальної художньо-виконавської і мистецько-педагогічної полікомунікації.

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації в опублікованих працях.

Основні результати дослідження представлено у 8 публікаціях, з яких 3 - у наукових фахових виданнях України, 5 - апробаційного характеру (з яких 1 – у співавторстві).

Матеріали дисертації пройшли достатню апробацію. Основні результати

роботи обговорено на науково-практичних конференціях різного рівня. Публікації віддзеркалюють основний зміст дисертації, її структурних підрозділів.

Оцінка змісту та завершеності дисертації

Позитивно оцінюючи здобутки дисертанта, вважаємо за необхідне висловити в дискусійному аспекті наступні положення та побажання до представленої дисертаційної роботи:

1. На нашу думку, бажано було б конкретизувати, яким чином поєднується вербалізація художньо-образного змісту творів із пластичними прийомами спілкування.
2. Відмічаючи, як позитивне та самодостатнє визначення передвиконавської художньо-інтерпретаційної комунікації вважаємо, що робота б виграла, якби дисертант уточнив наукові джерела, на які він спирався.
3. Описуючи становлення процесу диригентської інтерпретації, автор не достатньо повно висвітлив питання щодо особливостей репетиційної стадії в аспекті корекції звучання.
4. В описанні змісту інтенційно-мобілізаційного критерію, бажано було приділити більшу увагу його мобілізаційній складовій.
5. Серед прийомів примноження палітри диригентських жестів, висвітлених у формувальному експерименті, доцільно було б акцентувати увагу на специфіці диригентського опрацювання творів з відсутньою регулярною метроритмічною основою.

Натомість висловлені зауваження та запитання мають рекомендаційний характер і не ставлять під сумнів результати виконаної Юй Цютун роботи.

Загальний висновок

Спираючись на вищезазначене, з урахуванням наукової новизни викладених у роботі положень, теоретичної та практичної значущості досягнутих у ній результатів, можна стверджувати, що дисертація «Формування полікомунікативної компетентності здобувачів вищої мистецько-педагогічної освіти в процесі хормейстерської підготовки» має завершений, цілісний,

авторський характер і відповідає чинним вимогам п. п. 6,7,8,11 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. №44, а її автор Юй Цютун заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) галузі знань 01- Освіта/Педагогіка.

Офіційний опонент:
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри музичного
мистецтва і методики навчання
Університету Григорія
Сковороди в Переяславі

ПІДПИС Святослав МАРТИШОК

Засвідчую:

Нач. ВК Олена / Анна Данасенко